

O IZOBRAZBENI STRUKTURI IN SAMOUPRAVLJANJU

Članek Izobrazba in narodna prihodnost (avtor: dipl. ing. Marko Kos), ki je bil objavljen v Naših razgledih (10-5/69), je ponovno opozoril na naravnost škandalozno izobrazbeno strukturo zaposlenih na področju industrije v naši republici. Najnovejši podatki govorijo, da imamo v Sloveniji med vsemi republikami zaposlenih daleč najmanj inženirjev, v primerjavi s Srbijo skoraj še enkrat manj, in da je podobno tudi z višje in srednje izobraženimi kadri. Avtor članka ugotavlja, da smo glede tega v Evropi na enem od zadnjih mest, in vprašuje, če se zavedamo katastrofalnih posledic, ki jih bo povzročilo še nadaljnje nazadovanje slovenske izobrazbene strukture, saj se nam odpira nad vse nerožnata perspektiva: tudi število študentov na visokih šolah je namreč v Sloveniji (glede na število zaposlenih) občutno najnižje v SFRJ, kar trikrat nižje kot npr. v Makedoniji. Povrh vsega pa je odliv tehnične inteligence prav v Sloveniji največji. Vzrok za to je znan: neupoštevanje izobrazbe doma in boljši pogoji v tujini.

Ob tem članku sem se spomnil razprav v zvezi s sredstvi za šolstvo. Gospodarstveniki so tedaj poudarjali: "Saj bi dali denar, toda za tako šolstvo, ki bi dajalo kadre, kakršne potrebujemo!" In ker naše šole ne dajejo takih diplomantov, kot bi jih želela naša industrija, jih s tem večjim veseljem sprejema tujina! V industrijsko razvitih državah vedo, da šola ne more vzgojiti inženirja, ki bo že prvi teden opravljal inženirske posle. Najprej se mora spoznati z vsemi delovnimi procesi, s katerimi bo povezano njegovo delo, nato dobi mesto, ki mu je dorasel. Sposobnejši napredujejo in prevzemajo vodilna mesta v podjetju, z njimi pa tudi odgovornost za uspešno delo, za kar so seveda tudi primerno finančno stimulirani. Izobrazba je torej nujen pogoj za napredovanje, ni pa sama po sebi dovolj, je le teoretska priprava za praktično šolo v podjetju, ki traja vse do upokojitve. Pri nas pa diplomant, ki prestopi prag tovarne, nemalokrat že prvi dan dobi oceno: "Saj nič ne zna!" To oceno praviloma izrečejo ljudje, ki sami nimajo prave izobrazbe, pač pa so si pridobili z leti toliko in toliko praktičnihkušenj. Ti ljudje (s tipično obrtniško miselnostjo) še marsikje odločajo o usodi podjetja, čeprav je razumljivo, da zaradi pomanjkljivega znanja in miselne ozkosti niso sposobni voditi pametne gospodarske politike (tem bolj pa znajo frazariti!). Čeprav ti ljudje upravljajo družbeno premoženje (torej premoženje nas vseh), se zaradi tega niti ne razburjamo preveč. Niti pomislimo sicer ne, da bi nekdo, ki je končal le osnovno šolo, lahko postal direktor na gimnaziji, mimo pa smo se sprizajznili s tem, da še danes veliko število vodilnih mest v podjetjih zasedajo ljudje z osnovnošolsko izobrazbo. V zvezi z verifikacijo gimnazij smo dosledno zahtevali, da na srednji šoli lahko poučujejo le učitelji z visoko izobrazbo, niti na kraj pameti pa nam ne pade, da bi lahko podobno "verifikacijo" izvedli v podjetjih. Mar to pomeni, da je družba za kvaliteto dela v šolah bolj zainteresirana kot za kvaliteto dela v proizvodnji? Najbrž ne, saj vendar stalno omenjamo na prvem mestu (kot najpomembnejšo nalogo) razvoj

gospodarske osnove! Se pravi, da je z našim načinom mišljenja nekaj pošteno narobe. To dovolj nazorno dokazuje tudi naš samoupravni model, ki štiti predvsem direktnega proizvajalca, tistega torej, ki upravlja družbeno premoženje, namesto da bi štital družbene interese. Družba se ne sme vtikati v samoupravljanje v podjetju, pa čeprav le-to vodi politiko, ki ni v interesu širše skupnosti. Pravico do besede dobi šele takrat, ko se podjetje znajde pred likvidacijo, takrat torej, ko so tisti, ki naj bi naše skupno imetje pomnožili, le-tega samoupravno zapravili (in za to svoje dejanje seveda nikomur ne odgovarjajo!).

Dvajset let smo potrebovali, da smo prišli do tega, da sta politika in gospodarstvo dve različni veji. Rezultat tega spoznanja je bila ekonomska reforma, katere načela danes naravnost malikovavsko izvajamo tudi na področjih, kjer s tem delamo očitno škodo. Koliko časa neki bomo še potrebovali, da bomo končno prišli do prav tako preproste ugotovitve, da družbena lastnina ni privatna lastnina tistih, ki jo upravljajo, in da le-ti nimajo nikakega kritja, s katerim bi pokrili izgubo, če bodo slabo gospodarili. Iz takega spoznanja pa sledi lahko le en sklep: interese družbe je treba zaščititi! Kako, je drugo vprašanje. Vprašanje, ob katerem bi se morali zamisliti že takrat, ko smo se odločili za samoupravljanje!

106 107

Tomaž Pavšič

SAMO PRIMORSKE ZDRAHE ALI KAJ GLOBLJEGA ?

(Nova glosa na staro témo)

Ni moj namen poročati o drugem od dveh majskih "primorskih" večerov, ki jih je bil pripravil Klub študentov občine Sežana v Ljubljani na temo o našem zahodnem zamejstvu; nimam namreč pri roki vsega gradiva, pa tudi bi bilo vse skupaj predolgo, pač pa se bom vendarle ustavil ob nekaterih težah, ki so bile postavljene na tem zanimivem in s polemično ostrino nabitem večeru.